

Angelus de Perusio super secunda parte
 Digesti veteris. additis nouiter quibusdā
 additionibus signo crucis signatis: ac
 antepositis summarijs vnicuique legi
 et paragrafo congruenter per
 Spectabilem Juris vtriusque
 interpretem dominū Nic
 colaum de Lacu de Alli
 ce. Ad communem
 Legentium vti
 litatem.

*

Repetitio. l. Civitas.
 Repetitio. l. In hac.
 Repetitio. l. Si duo:
 bus vehiculum.

Cum Privilegio.

De rebus creditis: et de certi conditione.

Incipit lectura anrea ac peregrina sup scda. s. veteris per Egimium in toto terrarū orbe ac celebratissimum in rivotrisq. doctorem. d. Angelū de Waldis de Herulo ex proprio originali transumpta.

De rebus creditis: et de certi conditione. Rubrica.

Perpetuum nihil est sub sole. sed omnia in continuo motu consistunt.

Donatio facta ecclesie per constitutum imperatorem de rebus imperii an valeat.

Certi conditio est duplex specialis pro mutuo. et generalis et quocumq. contractu.

Glo. nostra continet hanc rubricā et eius continuatio clara est. Et dicitur ante aliter. Jac. de arc. 95. Dicitur est s. de act. in re particularibus et universalibus et pro rebus corporalibus et incorporalibus: ut patet in tit. de rei ven. p. b. l. c. i. p. de. ber. fami. ber. l. de usufr. et servitutibus et alio.

Sequitur videre de personalibus: quod personales que ex contractibus oriuntur digniores sunt de his premititur. verū qd. Verus mutui propter sui frequentiam inter ceteros obtinet principatū et in eo multa singularia sunt: ut. i. co. l. singularia: deo premititur de mutuo. Arripit autem continuationi obsecundū huius. qd. personales sunt digniores in tit. de act. in p. m. ergo debuit incipi a personalibus non a realibus: ut. l. i. de sta. ho. Sol. fm. cam. qd. reales plene res sunt ideo incipit a realibus fm. ea. ¶ Dimidit hanc rubricā in tres partes. ¶ Primo enim ponit descriptionem perialis culmine vel canis efficientis. ¶ Secundo causa materialis ad omnes libros sequentes. ¶ Tertio causa materialis particularis ad hanc librum. Secunda ibidem omni.

Tertia ibi de rebus creditis. ¶ Et dimidit qd. primo ponitur descriptio imperialis culmine: ut. s. deo de d. i. t. no. nono iurium. Tertio materia singularis ad presentem tractatum. Secunda ibi. iuris enucleati. tertia ibi. ex omni iure collecti. quarta ibi. de rebus creditis. ¶ In text. ibi. domini Justiniani. significat ergo gestus iam efficientes sicut cū dicimus librum Virgilii: librum Domerit. designat autē eam materialē: ut cū dicit iuris enucleati: designat etiam formalem. et de his omnibus videt Bart. l. de oper. no. n. l. i. ¶ In text. ibi. perpetui. L. generalis. sic in prima cōdit. C. Nihil enim sub sole perpetuum est. omnia in motu continue consistunt. l. de cōdi. l. i. de. l. si non forte. p. l. i. b. t. no. c. i. concor. ibi. postit. ¶ In text. ibi. angustis ab angendo dicitur quousam semper bonus debet esse propositi licet quādoq. diminuat. ¶ Et hoc dicitur deo donationē. C. hanciam non tenere: potissime ut qua rōne potuit donare: que tunc donavit. eadē rōne totū imperium. sic esset in eius potestate totū imperium evacuare et pludicare successoribus quod est fatuū: cū administratores successoribus nō p. i. a. dicit: ut. C. de leg. l. i. signa. ¶ Et ideo papa ad cautelam facit quemlibet imperatorem iurare de nō veniendo contra. ligat enim iuramentū tali iuranti: ut in. c. ad nostram. c. c. et si constitus extra de iuratu. Et quia nemo abdicat a se iurisdictionē nisi in manibus illius qui potest dehtinere eum iuriam. de renunti. c. quod in dubio. et ibi per Bon. et Alex. s. de officio p. f. l. legatus cesario. sed Cesar non deponitur per papam inuitas secundum quosdam. contrarium tamen determinavit sancta mater ecclesia col est omnino parendum. de hoc vide plene per Eul. s. in prima cōdit. in lecta. nona. ¶ In glo. ibi. pro moztuo. hic sunt due opinio. ¶ 3o. qd. duplex sit certi conditio. una specialis pro mortuo: alia generalis ex quocumq. contractu competens. hanc approbant franciscans aca. et Barto. per text. in tit. q. i. no. re. contrabi. oblig. in p. i. l. i. c. i. et effectus quia si agitur ex mutuo: medium condudendi in libello est quia actor mutuant: vbi agitur certi conditione generalis pro alio credito. medium est ut quia vult quod petatur certum est igitur agitur certi conditione. Huius autem ita specificari oportet in locis vbi viget contractus vel statutum quod nomen actionis sit in libello designandum. alias sufficit deducere factum ex quo infertur obligatio immediate. et eis infertur medium condudendi: ut notatur plene per glo. in. l. i. s. de edendo. Alij autem dixerunt qd. una est certi conditio. Alij autem dixerunt qd. quatuor. que vide per Dyn. C. in rubrica. ¶ In glo. ibi. quidam. tñ hoc est falsum ut patet in arboe. ¶ In glo. si. immo proproie qd. ad tractatum mutui.

- 1 **C**onstantium cognoscit ex re credita precedente.
- 2 **I**nterpretari leges ad doctores pertinet.
- 3 **L**ibi appellations rubrice continentur.
- 4 **T**estis si interrogat de cō scientie. puta de dicitis et dicit qd. iam vicinus an probet.
- 5 **T**estis de pondere de mutuo vel fama potest interrogari quid sit mutuum et fama.
- 6 **T**estis per auctoritatem publicam non tñ cōtes potest probare dictis suis puta si dicit vera esse contenta in libello seu articulo quod hoc audivit ab homine magne auctoritatis.
- 7 **V**erbis antiquis standū est quibus nisi maiores crediderit.
- 8 **C**reditū dicit vbi quis alienā fidē sequat. et creditor dicit cui debet nō ex delicto sed ex re credita.
- 9 **A**rbitrator nō potest suū iudicium ambigū interpretari.

est. confilio legij. incip. quia frustra.

Ene est. C. ad cogni

Ene est. C. ad cogni. dicitur nonem specialim procedere debet cognitio generalis: et verbum credendi et verbum rei sunt generalia. hoc dicit Bartolus. Et sic secundum me. T. ad cognitio nem mutui procedere debet cognitio rei credite: que mutui sub se continet ut speciem. hoc dicit. Et dividitur in quinq. partes. ¶ Primo ponit commendationem consilicationis. ¶ Secundo respōtionem et rationē annexit. ¶ Tertio probat per locum ab auctoritate. ¶ Quarto per rationem vnam. ¶ Quinto ponit significatum verbi rei. Secunda ibi quā igitur. Tertia ibi nam vt. Quarta ibi nam cuiusq. Quinta ibi rei. ¶ No. id qd. dicit in sumario. ¶ Item not. qd. rubrica debet esse generalis ad nigrū. ¶ Item not. qd. verbum credendū et verbi rei sunt generalia. ¶ Item not. qd. auctoritas est standum. circa qd. dicit vbi hoc nō. plene per Bar. ¶ T. Tertio. qd. ad doctores interpretari leges pertinet. ¶ Ultimo not. qd. iuris consultus omittit hic maiorem tanquam per se notam.

Premittit pro intellectu qd. preter antiquos fecit vna rubricam. de rebus creditis. sub qua rubrica posuit nigrum in edictum suum in quo scripta erant hec. Si certum petatur. Quid ergo significarent hec verba invenies dubitantet ideo consulat. ¶ Item ideo legitur modus ille in glossa. i. c. i. i. et est ipsa veritas. ¶ Alij dicunt qd. preter fecit vnam rubricam de rebus creditis: post eam posuit nigrum et initialiavit nigrum et per hoc verba de rebus creditis. post hec autem verba tituli post verba nigrā que hic nō referantur: sed alibi. s. de consil. p. m. et. l. cōmo. in. s. v. qd. ad. si. de pigmo. ¶ Substant ergo querens de significato illorum verborum que ibi ponuntur. ¶ In p. i. dicit qd. anteq. vellet ad alia descendere erat videndum si generalitatem huius rubricę et bonam verborum de rebus creditis que generalia sunt ad omnes contractus pertinens. et ille modus legendi ponit in glo. l. m. autē tene. prece dentem. ¶ In text. ibi. bene. no. commendandū inveniem bene querentem et bene dubitantem. sic autē est commendabilis qui bene arguit nō autē a ballista. ¶ In text. ibi. ad verba boni consilij. si certum petatur. hec enim verba erant de nigrō edicti preteritis. ¶ In text. ibi. panca. l. aliquid. et hec alij quia multa sunt sed propter captivitatē suam legistator multa aliqua appellavit. ¶ In text. ibi. huius tituli id est huius rubricę. de re. cre. ponitur et multis alijs modis: ut plene habeo. C. fami. ber. l. nō est ambiguum. ¶ In text. gl. i. per hoc ps rubricam esse de text. scriptor ergo qui prior misit scribere text. tenetur et scribere rubricā fm. Jo. an. in p. m. i. v. lib. in verbo vicinus. et argui potest a rubrica et ex ordine titulorū et ut ille materie dicant digniores que precedant in ordine titulorū. text. est in. l. i. s. de sta. ho. ¶ In text. ibi. qm. igit. hic ponit cā quare preter premissis de re. cre. nō illa verba. s. cor. pe. et ponit et pbat hic minus rem. ¶ autem condudat maiorem autem omittit tanq. per se verā. Et autē maior hec. l. ad cogitationē specialis prece dere de cognitio generalis ut patet ad sensum: qd. nō scio cognoscere an titius sit homo nisi cognoscam quid sit hō in genere. s. de iust. et iur. l. i. p. hoc dicit Bar. de cōdi. duo.

Primo qd. si testis interrogatus de causa scientie com in terrogaretur de dicitis vel qualitate vicini dicit qd. iam suis vicinus qd. probat. omittit enim maiore tanq. per se notam. illa qd. vicini proclamantur scire qualitates et conditiones vicinorum: ut. l. i. s. de bis qui sunt sui vel alie. tur. C. de nuptijs. l. vicinus. sed non placet nisi testatoribus. ¶ In glo. si. immo proproie qd. ad tractatum mutui.

Scriptor ergo. Adde Angelū in. l. non idarco. ff. de indi.

Alibi sub sole perpetuum. l. i. p. de anco. in pro. vi. li. Nicolaus in peratius miles hierosoimitans et vtriusq. iur. doctor.

Angustis ab angendo. Adde in p. m. i. s. ibi doctor.

Donatio nem constanti plus tenere. Adde p. opt. legitarij est glo. in antē. qd. oportet epus. in ps. Bar. in. l. p. ff. de off. p. f. Bar. Bal. et Ange. in. l. si lio quez pater. in p. m. i. ff. de libe. et postb. Bar. in pro. f. p. s. pan. de ca. in. l. de peca. ho. l. i. ff. ad legem r. h. od. de iac. r. h. od. de iac. l. l. i. in. s. i. ff. de off. p. f. v. et p. parte leg. g. r. a. i. s. i. s. a. b. est vera op. et teg. in. c. fundam. de elec. l. v. l. i. c. i. in de. j. de iac. r. et teg. in extra. v. g. a. m. Ho. m. i. s. v. i. j. in p. m. i. v. n. a. in materia p. i. s. i. v. i. s. i. m. s. i. p. i. e. n. e. p. e. f. e. i. b. e. n. e. t. e. a. r. d. i. n. a. s. a. h. a. c. o. n. s. i. l. i. o. c. c. e. v. i. i. i. n. d. e. r. e. d. e. m. p. t. o. r. i. s. o. m. n. i. q. u. i. r. e. g. e. s. t. i. b. a. s. c. o. n. s. i. l. i. o. p. r. o. p. t. i. o. n. i. s. i. n. i. v. o. l. u. i. d. e. a. b. b. a. s. c. o. n. s. i. l. i. o. l. e. g. e. y. i. n. c. i. p. t. u. r. c. i. r. c. a. t. i. n. s. q. u. i. m. a. r. t. i. s. i. n. e. o. d. e. z. v. o. l. u. i. m. i. s. e. p. a. n. d. e.

- 6 Item ad probandū qd sit natus de vxore & vir or sic de legi timo matrimonio: similiter debet facere duos articulos ad probandū legitimū matrimoniu: vñ de veritate: alium de quasi possessione. hoc modo dico qd talis fuit vxor legi tima talis & cetera. talis maritimo legitimo vxor sine. 3re alia de quasi possessione: quia sic se adinnice habuerit & tra ctauerit: et ita habebant & tractabant ab omnib' scilicet: eisdē. imo dico plus qd si probaret qd puer est natus in do mo viri & vxoris: psumeret qd esset natus ex matrimonio de gitimo etiā si mulier fuisset quedā meretrice: vt est tex. no. J. de adul. miles. s. mulier. circa qd vide qd no. d. de bis q sunt viri vel alie. in l. filii diffinitus. ¶ Item tunc cōfessio pas tris super filiatione pbit vel noceat filio: habeo per Bar. in l. iij. in prin. d. de libe. agno. facit. f. eo. l. f.

- 7 ¶ Affirmanti incumbit onus probandi.
- 1 Negatiua an & quando possit probari.
- 2 Negatiua qm est coartata loco vel tēpore non potest pbari directo: sed pbando coartationē sequit' negatiue pbatio.
- 3 Negatiua debet pbari per negantē: quando ex tali negati na resultat utilitas neganti principaliter.

5 Emancipatio dicit fieri corā principe: & qm sit faciēda & vbi.

In **Incumbit** Simplex affirmatiua fa datur. simplex aut negatiua facti a negante nō pro batur. b. d. fm intellectū glo. & de facti negatiua loquit' bic de negatiua iuris loquit'. J. eo. l. ad ea. de negatiua aut' qua litatis loquitur. f. eo. l. f. ¶ Ho. qd affirmanti incumbit onus probandi. ¶ Secūdo no. qd negas merum factū non habes secum implicitā affirmatiua probare non debet: atō secus. ¶ In glo. ms. ibi: que est pro affirmatiua. ista glo. nō dicit vtrū fm Bar. quia quocūq; verba sint p̄tinentia p̄tinationē sunt & esse intelligunt' verba negatiua: vt. l. in vlti. gl. l. de do. ex. no. per Bar. in l. inter stipula. in prin. de ver. obli. & adde. c. lictas. extra de rescrip. in cl. & ideo dicit qd in l. 3ra negabat quedā qualitas que inesse p̄sumebat: & ideo in ne gatione ex tali p̄sumptione transfert' onus probandi. nam quilibet sane mētis esse p̄sumit: vt no. in l. ij. c. q. testa. fa. pos. Et ideo cum in l. 3ra negatur cōp̄o mētis transfert' onus pbandi in negantē: scus si iuris p̄sumptio non ope ratur: sic non obli. ¶ Et istud illi sunt speciales. Ho. ex ista glo. qd in granib' delictis & est speciale vt reus etiā gra uetur & vgeat ad probandū negatiua: vt a talibus delictis purget: vt in ista glo. ¶ Et ibi videtur affirmare. Ho. ex ista glo. qd licet factū negatiua nō sit p̄batio: hoc verū nisi ta lis negatio habeat implicitā et inclusam affirmatiua & tunc probata affirmatiua inclusiua seu implicita sequit' p̄batio ne gatiue: vt. d. de pen. l. p̄p̄onius. s. sed & is. Et sic respectu inclusi vñ cōfetur p̄batio qd de per se sumptū esset impro babilē. Et intellige qd inclusiua in negatiua p̄batur: nō aut ipsa negatiua fm omnes. Et adde p̄ declarationē & ibi vī de qd no. doc. in l. actor. c. eo. & est no. glo. in c. bone memo rie magist' extra de elec. Item intellige qd tū negatiua est limitata seu coartata loco vel tēpore nō potest pbari di recto: sed probādo coartationē inducēs sequitur negatiue probatio: vt. c. de s̄ben. & cōmit. f. l. optima. adde glo. no. J. de acq. here. p̄tōnis. s. rei perduellionis. nisi esset tanta coartatio et adeo limitata illa negatiua qd verisimiliter et p̄babiliter per p̄p̄onū sensum corporis pbari & p̄cipi po tuisset: quia tū bene directo p̄baretur talis negatiua fm l. y. vt si testis subscriptus in testamēto dicit talis non ven didit tali agrum: sed vineam & similia: tunc cum hoc optime cadat in sensum corporis testis: p̄pta per visum vel auditū: talis negatiua p̄babilis potest dici: quod tunc mēti. Et ita debet intelligi glo. in l. ij. c. de erro. adno. vbi omnino videt per l. y. vbi tradit' bene theosā. & in l. actor. c. eo. imo etiā quoties per negatiua probāda est. Ista est glo. in cl. que sit in iure in l. ij. d. s. si rei. s. qui satisfā. cog. ¶ 3re quoties ex tali negatiua resultat utilitas neganti principaliter in spe de eam p̄bare debet: atō in tēto sua fundata nō effect: scus si non principaliter ad eius utilitatē sed tertij: quia sic ad nescarius debet p̄bare affirmatiua vt talis negatiua non noceat: ita dicit Bar. ff. de ver. obli. in illa stipu. Et ideo dicit ipse ibi qd si oppono te nō debere audiri quia collectas nō solisti. quia banc negatiua oppono ad mei utilitatē ego probō. sed si p̄terem te p̄niri quia non solastis: tu debes p̄bare: quia etiā principaliter spectat ad utilitatē cō munis nō ad utilitatē metāq; nō bene. ¶ Et ibi: non corā p̄ncipe. Ho. ista glo. ¶ Temācipatio debet fieri corā p̄nci pete sic corā habente iurisdictionē ordi. similis glo. est. f. eo. ab ea parte. d. Ray. de foeli. tenet p̄m. & all. Buili. de ca.

3. de adop. emācipat. facit. l. ij. c. de offi. p̄con. & adde qd no. Inno. in c. cum. p. tabellio. extra de f. infir. Qualis autē sit forma emācipatio. vide no. per Spe. de na. ex libe. ven. in f. & in ar. est p̄tra. Leg. p̄foma. quia ille qui nūc est pau per & non soluēdo p̄sumit retro non fuisse soluēdo: sic ex p̄nti p̄sumit in p̄teritū: vt ibi plene patet. ¶ Et ibi: tūc in directo: vt. d. digi. & l. y. no. in l. ij. c. de erro. adno. Et in fine quedā est negatiua solēnitatis & per p̄sequens com p̄bendit' sub qualitate negatiue. f. quia negat' & qd solēni tas in actu nō interuenit. Circa quod dicit' qd ant tra ctatur de solēnitare in scriptis redacta & illa semp' p̄sumit' interesse: vt. ff. de ver. obli. sciendū. in f. de fideiul. s. f. & ha bemus glo. d. ti. f. tutor. s. ab aulo angario. Et hoc casu ta lis p̄sumptio trāfert' onus pbandi in aduersariū: cū omnia p̄sumant' solēniter acta nec q̄ritur de solēnitare in scriptis nō redacta: ille debet p̄bare qui eā allegat. vt. c. de v̄sur. l. i. d. de p̄nbi. quētiō. s. f. Adde de ver. obli. a tityo. s. idē rūdit. Et pro declaratione totius materie vide per Spe. in ti. de p̄ba. s. p̄bare. v̄sp ad ver. munc ad p̄p̄onū. & quod no. in l. i. j. de in. actus p̄ria. & extra de p̄sum. c. f. in glo. f. de elect. si forte. li. vi. & qd no. in ij. q. ij. artaldus. in vlti. glo. et. ex. q. ij. c. p̄fens clericus.

- 1 Beres quando accommodat fidem de restituendo here ditatem non capit: tūc hereditas auferitur ab eo tanq̄ ab indigno & applicatur fisco.
- 2 Bastardus qdo & q̄liter possit heres institui vel ei relinqui.
- 3 Dicta in probationib' in sequētib' repetita intelligunt'.

Am **tacitum** Tacitum si delictū in ro relicū in secūdo testamēto intelligit' repetitum. b. d. not. ¶ Permittit qd quoties beres accommodat fidē de restituendo incapaci illa hereditas auferit' sibi & applicatur fisco. ¶ Casus. Testator habet spurū suū ad amicū & vor luit ab eo p̄missionē qd in casu quo institueret eum heredē qd ipse redderet filio suo spurio: ita factū est: deinde p̄tius qd fecit fm testamētū in quo nihil aliud dixit. illud per uenit ad notitiā filii qui vult agere & auferre illi hereditatē tūq̄ ab indigno: certe ex quo iste in primo testamēto elegit fidem illius heredis instituit: certe videt' etiā in sermo testa mēto illa fides durasse: & p̄ tāto incūbit p̄batio illi heredi qd volūtas sit mutata: alio hereditas auferit' ab eo tanq̄ ab indigno. b. d. ¶ Ho. qd tū beres accommodat fidem de resti tuendo non capit hereditas ab eo auferit' tanq̄ ab indigno & applicat' fisco. ¶ cor. c. de bis qui. vt indi. hereditas & vidi filii. s. ti. s. cum quidā. s. in tacito. tū cautela esset qd pos sit relinq̄re non capax: videt' vt in illa parte quā capere nō potest quendā substituta: quia tūc fisco non capiet. ¶ In ad cōfiliū tradit' Bar. in l. ij. c. de here. in f. l. Sed certe imo est

2 & alia cautela no. qd spurius h̄bat societate cū alio capace & sic locus non capax capiet hereditatē vel legatū propter locū capace. Iste est tex. sing. qui non est alibi fm Dy. l. de libe. l. f. is qui duos. in f. & ad hoc cum all. d. Bal. c. pro so. l. i. ¶ Secūdo no. qd si beres allegat voluntatē testato ris mutata ipse debet p̄bare. ¶ Tertio no. qd dicta in p̄s tationibus in sequētib' repetita intelligunt' concor. de ver. obli. tityo. s. idem respondit. ¶ Quarto no. qd fides vnus in prima dispositione electa videt' in dubio in secūda o ipso sitione approbata. & adde & omnino vide glo. no. J. de le. iij. lucius. in. s. in testamēto. quam semper no.

- 1 Capax ad de p̄ ista cau tela facere re gnū qua ba bet qd qd p̄le quis ex p̄lo na alteri' qd ex sua nō p̄le quere. l. f. cō monē fundū. ff. quēdam. ser. amitta. l. cū hereditas te. ff. de acq. here. l. aristo. in f. ff. d. res pi. obli. pos. late per d̄m Fel. in c. j. in l. ij. et. iij. col. de p̄scrip.

Pro **ptorem** Fundans se ex tēpore ip̄o p̄bare dicitur. ¶ Casus. Quidam v̄didit quendā seruum vitiosum: & dixit ipsum sine aliquo vitio: postq̄ mibi tradidit auferit: certe ad probandū ipsum fugitiuū debeo p̄bare qd etiam anteq̄ mibi traditus foret auferat.

¶ Explicet Lectura aurea & peregrina prestantissimi iuris vtriusq; monache vni Angeli de Baldis de Perusioe super secunda parte Digesti Alerio: qd diligentissime castigata / et a p̄cepto originali transumpta. Impressa Lugdani per Joannem de ionnelle dictum p̄ison. Anno a Christo nato. M. lxxv. quingentesimo vigesimo / die v̄o decimo septimo Nouembrio.

Registrum.
 M. M. B. C. L. D. D. E. E. F. F. G. G. H. H. I. I. K. K. L. L. M. M. N. N. O. O. P. P. Q. Q. R. R. S. S. T. T. U. U. V. V. W. W. X. X. Y. Y. Z. Z. Omnes sunt quaterni d̄mptis & l. i. et d̄m. qui sunt terni.